

## دولت پژوهی



محمد فاضلی

جامعه شناس

## انفجارهای کندرو

قطاری روی ریل منفجر می‌شود، ساختمانی در خیابان جمهوری تهران آتش می‌گیرد، در چند ثانیه آوار شده و می‌شود حادثه پلاسکو. ساختمانی در آبادان فرومی‌ریزد و جان‌های عزیزی از دست می‌رود و می‌شود حادثه متروپل.

دست‌آخر ناسیسات بندری در بندرعباس منفجر می‌شود و ملتی را عازدار و خسران دیده می‌کند. ظاهر همه این رخدادها، انفجاری و وقوع‌شان در چند ثانیه است. اما در واقع انفجار لحظه آخر «فرایندی کندرو» است. زلزله یکی از مصادیق فرآیندهای کندرو است. صدها یا هزاران سال حرکات زمین و فرآیندهای زمین‌شناختی در سکوت و نامرئی رخ می‌دهند و گسل‌ها در لحظه‌ای فعال می‌شوند و زلزله‌ای که در چند ثانیه با دقتی به بروز می‌کند، با حرکات و خساراتش آشکار می‌شود.

مشکل فرآیندهای کندرو در عرصه حکمرانی و سیاست‌گذاری، نامرئی و تدریجی بودن و در همان حال داشتن اثر اثبات‌شنی است. نامرئی و اثر تدریجی و اثبات‌شنی این‌گونه فرآیندها را می‌شود با بررسی مسأله آب زیرزمینی نشان داد. آب رودخانه زاینده‌رود یا آبی که پشت سد کرج جمع می‌شود، برای مردم و سیاست‌گذار قابل مشاهده است. هر وقت آب کم باشد، رودخانه یا سد خشک شده و توجه به آن جلب می‌شود. اما آب زیرزمینی قابل مشاهده نیست و در تمام چند دهه‌ای که آب‌های زیرزمینی ایران در مسیر زوال و نابودی بوده، هرگز توجهی به اندازه یک ماه خشک شدن زاینده‌رود یا ۱۰ روز کم شدن ورودی سد کرج جلب نکرده است. فرایندهای منجر به افزایش یا کاهش ایمنی آتش یا ایمنی در برابر رخدادهایی نظیر انفجار نیز دردت همین گونه کندرو هستند. تلاش برای ارتقای ایمنی در برابر آتش یا انفجار، بسیار کندرو است و به تدریج جواب می‌دهد. هرگز نمی‌توان طرف مدت کوتاه مثلاً شش ماه یا یک سال، میزان ایمنی کشور در برابر آتش و انفجار را به اندازه قابل ملاحظه‌ای بالا برد.

این فرآیند آن قدر کند است که در دوره‌های مدیریتی کوتاه مدیران، آورده ملموسی ندارد و به سادگی از آن غفلت می‌شود. کمتر مدیری حاضر است روی بهبود چیزی سرمایه‌گذاری کند که نتیجه آن به سختی و در بلندمدت مشاهده‌پذیر می‌شود.

مشکل بعدی این است که دست یافتن به آورده‌ای ملموس در موضوع ایمنی آتش یا مقابله با رخدادهایی نظیر انفجار یا بالا بردن سطح ایمنی سازه‌های ساختمانی، به انجام مجموعه گسترده‌ای از کارهای بین‌بخشی نیاز دارد.

به همین مورد بندر شهید رجایی نگاه کنید. جلوگیری از بروز چنین انفجاری، به اصلاحات گسترده در زمینه ثبت سفارشات، بیمه محموله‌های تجاری، بازرسی و اعلام و خوداظهاری بار، شیوه‌های حمل‌ونقل، پروتکل‌های ناظر بر حمل‌ونقل مواد خطرناک و شاید ده‌ها مورد دیگر نیاز دارد.

اصلاحات در هر کدام از این موضوعات نیز خودش می‌تواند فرآیندی کندرو باشد.

پیشتر چند بار نوشته‌ام که ظرفیت حکمرانی هر کشوری را باید از میزان آمادگی برای شناسایی، تحلیل، نشان دادن واکنش مناسب و مدیریت فرآیندهای کندرو ارزیابی کرد.

به همین دلیل است که معتقدم نوع مواجهه کشورها با پدیده‌هایی نظیر زلزله، تغییر اقلیم، مدیریت منابع آب زیرزمینی، پیر شدن جمعیت یا ناترازی انرژی که همگی فرآیندهای کندرو هستند، کیفیت حکمرانی هر کشوری را نشان می‌دهد.

ایمنی یکی از همین فرآیندهای کندرو است. ایمنی محصول نهایی ترکیبی از فعالیت‌های میان بخشی در عرصه‌های آتش‌نشانی، تجاری، بیمه‌ای، حمل‌ونقلی، آموزش نیروی انسانی و نهادینه شدن رعایت مجموعه گسترده‌ای از پروتکل‌های ضروری برای رسیدن به سطحی از ایمنی است. ایمنی محصول سطح بالایی از شفافیت است. ایمنی خروجی مجموعه‌ای از رویه‌های قضایی مبتنی بر حاکمیت قانون است که اجازه نمی‌دهد اختاریه‌های آتش‌نشانی درخصوص مخاطرات ساختمان‌ها و ضرورت اصلاحات ایمنی خاک بخورند و اجرایی نشوند؛ یا شرکت‌ها بتوانند بار و محموله‌های خطرناک را در بنادر تخلیه کنند ولی با کم‌اظهاری یا اطلاعات غلط، مخاطره بیافرینند. ایمنی پیچیده‌تر با سطح اطمینان بالاتری مدیریت و مهار شوند.

جامعه‌ای سر به سلامت می‌برد که قادر باشد ریشه‌های کندرو فرآیندهای بلندمدت انفجاری را درک کرده و در رویه‌های حکمرانی و مدیریتش آنها را شناسایی و مهار کند. یکی از بزرگ‌ترین نقطه‌ضعف‌های حکمرانی در ایران، ناتوانی در درک و مدیریت فرآیندهای کندروست و می‌توان نشان داد بیشترین آسیب‌ها از همین محل متوجه کیفیت زندگی، ظرفیت زیست‌پذیری و توسعه درازمدت کشور شده است.



عکس / Leader.ir

## رهبر فرزانه انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران حج:

## حادثه بندرعباس مصیبتی برای ما و همه بود

## رهبری

برای حل مشکلات جهان اسلام است که اگران اتحاد بود، مسائلی چون غزه و یمن رخ نمی‌داد.

## تسلیم مجدد رهبر انقلاب به

## خانواده‌های جانب‌اختگان بندرعباس

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در آغاز سخن‌شان با تسلیت مجدد به خانواده‌های جانب‌اختگان حادثه حقیقتاً تلخ بندرعباس، برای این هموطنان و خانواده‌های آسیب‌دیدگان صبر و آرامش مسألت و تأکید کردند: «پروردگار در مقابل صبری که انسان در حوادث گوناگون از خود نشان می‌دهد، اجری هزاران برابر پرازش‌تر به او عنایت می‌کند.»

ایشان آسیب دیدن دستگاه‌ها در حوادث طبیعی و غیرطبیعی را به مدد تلاش و توانایی دیگر دستگاه‌ها قابل جبران دانستند و افزودند: «آنچه دل انسان را می‌سوزاند، «خانواده‌های عزیز از دست داده» هستند که این حادثه را به مصیبتی برای ما و همه تبدیل کرد.»

## برگزاری درست حج

## خدمت به بشریت است

رهبر انقلاب در ادامه سخن‌شان، معرفت و شناخت اهداف و ابعاد مختلف حج را برای زائران بیت‌الله‌الحرام، مقدمه ادای صحیح این فریضه بسیار مهم خواندند و با استناد به آیات متعدد قرآن کریم



عکس / President.ir

## پزشکیان در آیین گرامیداشت روز معلم به مسأله مهاجرت پرداخت

## باید فرزندان خود را برای ایران تربیت کنیم

هم علقه به کشور خود و هم شیوه‌های ساختن کشور خود را آموزش ببیند.

به گزارش ایرنا، رئیس جمهوری در اظهاراتی که نشان دهنده نگاه او به موقعیت و جایگاه زیربنایی آموزش و پرورش در آینده این سرزمین است، گفت: «اگر می‌خواهیم کشور را بسازیم باید برای فرزندان و دانش‌آموزان برنامه درست داشته باشیم.»

وی در تشریح چسیتی «برنامه درست» برای فرزندان و دانش‌آموزان این سرزمین، با اشاره به اینکه «باور، توانمندی و خلاقیت برای حل مشکلات از کودکی و با آموزش درست در ذهن

انسان شکل می‌گیرد.» اضافه کرد: «برای حل مشکلات و موفقیت باید جسور و خطرپذیر باشیم. اینها با آموزش درست و برنامه‌ریزی شده معلمان امکان پذیر است.»

پزشکیان در تشریح اینکه چرا اصلاح نظام آموزشی و تأمین مدارس برای همه دانش‌آموزان سراسر کشور باید در اولویت باشد، گفت: «فرزندان و آینده سازان، بسیار ارزشمندتر از سرمایه‌های مادی هستند و اعتقاد قلبی من این است که هر کدام از دانش‌آموزان و فرزندان ما می‌توانند با آموزش و تربیت درست دریایی از هنر،

افزودند: «استفاده از تعبیر «ناس» در بسیاری از آیات مرتبط با حج نشان می‌دهد پروردگار این فریضه را برای اداره امور همه مردم -نه فقط مسلمانان- مقرر کرده است؛ بنابراین برگزاری درست حج، خدمت به بشریت است.»

## حج ماهیتی سیاسی دارد

ایشان در تبیین نکات شناختی حج، آن را تنها فریضه‌ای خواندند که شکل و ترکیبش صد‌صد سیاسی است؛ چرا که مردم را هر سال در یک مکان و زمان واحد برای اهداف خاص گرد هم می‌آورد که نفس این کار ماهیت سیاسی دارد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای افزودند: «در کنار شکل و ترکیب سیاسی حج، محتوای اجزای آن صد‌صد معنوی و عبادی است و هر کدام اشاره‌ای نمادین و درس‌آموز به مسائل و ضروریات گوناگون زندگی بشر دارد.» ایشان در تبیین این نمادها، درس «طواف» را ضرورت گردش حول محور و مرکزیت توحید خواندند و افزودند: «طواف به بشریت می‌آموزد که حکومت، زندگی، اقتصاد، خانواده و همه مسائل زندگی باید حول توحید بنا شود که در این صورت، دیگر از این قساوت‌ها، کودک‌کشی‌ها و زباده‌خواهی‌ها خبری نخواهد بود و دنیا گلستان می‌شود.»

رهبر انقلاب «سعی بین صفا و مروه» را اشاره‌ای به این ضرورت دانستند که انسان باید مدام بین کوه مشکلات تلاش کند و هیچ‌گاه متوقف، معطل و متحیر نماند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «حرکت به سمت عرفات و مشعر و منا» را درسی برای حرکت دائم و پرهیز از سکون دانستند و افزودند: «قرآنی نیز اشاره نمادین به این حقیقت است که انسان گاه باید از عزیزترین کسان خود بگذرد، قربانی بدهد یا حتی قربانی شود.»

ایشان «رمی جمرات» را تأکید پروردگار بر این نکته خواندند که انسان باید شیاطین جن و انس را بشناسد و هر جا شیطان را یافت، بکوبد.

رهبر انقلاب «پوشیدن لباس احرام» را هم نشانه خشوع و یکسان‌سازی انسان‌ها در مقابل پروردگار برشمردند و افزودند: «همه این اعمال جهت‌دهی به زندگی بشریت است.»

خلاقیت، ثروت و سرمایه برای جامعه با شند. «در دربار ضرورت وجود عدالت آموزشی هم گفت: «اگر بخواهیم مملکت را بسازیم باید همه را ببینیم نه فقط عده‌ای را که پول دارند، ما باید آنان را ببینیم که از امکانات بالا برخوردار نیستند. باید شرایط برابر برای آموزش همه دانش‌آموزان فراهم کنیم.»

«مهارت افزایی در مراکز آموزشی» از مؤلفه‌های نظام آموزشی مطلوب مورد اشاره پزشکیان بود. وی افزود: «باید به گونه‌ای رفتار کنیم و آموزش دهیم تا بچه‌ها مهارت پیدا کنند و این رفتار و اخلاق در وجودشان شکل بگیرد که می‌توانند با سعی و تلاش و عملشان موانع را از پیش رو بردارند.»

رئیس جمهوری با اشاره به اینکه «ما هر لحظه باید تغییر کنیم و باید خودمان را با دنیای درحال تغییر تطبیق دهیم» تصریح کرد: «باید بچه‌هایی تربیت کنیم که خودشان را با دنیایی که هر لحظه در حال تغییر است وفق دهند، عاشق و توانمند باشند، خلاق، صادق، راستگو و در حل مشکلات جسور و ریسک‌پذیر باشند.»

پزشکیان اضافه کرد: «در مدرسه‌سازی هدف ما ساختن مدرسه نیست، بله هدف ما ساختن بستری است که فرزندان را به صورت درست و با کیفیت آموزش دهیم

و به آنان یاد دهیم که چیزی از دیگران کمتر ندارند و با پرورش مهارت‌های خود می‌توانند رشد کنند، با دیگران رقابت کنند و برای حل مشکل مردم دست به دست هم، تلاش کنند.»

رئیس جمهوری پس از تشریح ضرورت تربیت فرزندان‌ی که مهارت حل مشکلات،

**تفرقه امت اسلامی**  
**زمینه‌ساز زیاده‌خواهی استعمارگران**  
رهبر انقلاب با استناد به آیه‌ای از قرآن کریم، هدف «اجتماع» حج را درک و دستیابی به انواع منافع انسانی خواندند و گفتند: «امروز هیچ منفعتی بالاتر از اتحاد برای امت اسلامی وجود ندارد و در صورت وجود اتحاد و هماهنگی و هم‌افزایی امت اسلامی، فجایع کنونی در غزه و فلسطین اتفاق نمی‌افتد و یمن این گونه تحت فشار قرار نمی‌گیرد.»

ایشان جدایی و تفرقه امت اسلامی را زمینه‌ساز تحمیل منافع و مطامع استعمارگران، آمریکا، رژیم صهیونیستی و دیگر زیاده‌خواهان پر ملت‌ها دانستند و افزودند: «با اتحاد امت، امنیت و پیشرفت و هم‌افزایی کشورهای اسلامی و کمک‌های آنها به یکدیگر ممکن می‌شود و به فرصت حج باید به این چشم نگاه کرد.»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای نقش و وظیفه دولت‌های اسلامی به خصوص دولت میهناندار در تبیین حقیقت اهداف حج را بزرگ و برجسته دانستند و گفتند: «مسئولان کشورها، علما و روشنفکران، نویسندگان و افراد تأثیرگذار بر افکار عمومی موظفند حقایق حج را برای مردم تبیین کنند.»

## گزارش سرپرست حج

## در محضر رهبر انقلاب

پیش از بیانات رهبر انقلاب، حجت‌الاسلام سید عبدالفتاح نواب، نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت و سرپرست حجاج ایرانی، شعار حج امسال را «حج: سلوک قرآنی، همگرایی اسلامی و حمایت از فلسطین مظلوم، برشمرد و برنامه‌های این نهاد را برای حج‌گزاران در سال جاری تشریح کرد. آقای بیت، رئیس سازمان حج و زیارت نیز در گزارشش گفت: «امسال ۸۶ هزار ایرانی در قالب ۵۷۴ کاروان از ۱۲۲ ایستگاه پروازی به سرزمین وحی مشرف خواهند شد.»

«انجام ۲۱۰ هزار عمره مفرده در ۸ ماه گذشته»، «افزایش بهره‌وری نیروهای ستادی و خادمین حجاج»، «تخصیص ۲ کاروان برای ایرانیان خارج از کشور در حج امسال» و «آمادگی کامل کارگزاران و خادمان حج برای خدمت‌رسانی هر چه بهتر به حاجیان ایرانی»، از جمله محورهای سخنان مسئولان حج در ابتدای این دیدار بود.

خطرپذیری، کار جمعی و اساساً برخوردار از دغدغه حل مشکل مردم باشند، تأکید کرد که چنین فرزندان‌ی را باید برای جامعه و کشور خودمان تربیت کنیم، نه جامعه و کشور دیگر. این سخن پزشکیان، ناظر بر دغدغه او نسبت به مسأله مهاجرت نخبگان است. پزشکیان با بیان اینکه «بچه‌هایی که امروز تربیت می‌کنیم فکرشان این است که به خارج بروند»، گفت: «باید فرزندان‌ی تربیت کنیم که فکرشان به آب و خاک و سرزمین خودشان است، بچه‌هایی که باید تمام وجودشان را بگذارند تا کشورشان را در دنیا سربلند نگه دارند، این اقدام است که می‌تواند مملکت ما را درست کند.»

از این جملات رئیس جمهوری می‌توان دریافت که او داشتن علقه نسبت به کشور و ایجاد انگیزه‌های ملی برای ماندن و حل مشکلات را، از الزامات نظام آموزشی مطلوب می‌داند. وی در این باره گفت: «هنر این نیست که نخبه‌ای بشود که به آمریکا بروم و برای آنان کار کنم و هنرم را به آنان بدهم، هنر این است که علم، توان و مهارت را برای حل مشکلات این مردم و این آب و خاک به استخدام دریاورم. این چیزی است که می‌خواهیم و با کمک هم می‌توانیم برای همه مشکلات راه‌حل پیدا کنیم.»

پزشکیان با بیان اینکه «باید بهترین روش‌های آموزشی دنیا را بررسی کنیم و بلکه از آنها بهتر به فرزندانمان ارائه دهیم»، تأکید کرد: «باید توسعه و پیشرفت کشورهای دیگر را بررسی کنیم و خودمان را تغییر دهیم و آنگونه که لازم است باشیم، اگران نگاه در ما به وجود باید، تغییر ایجاد می‌کنیم. شما معلمان فردای فرزندان ما را می‌سازید.»



عکس: رضا معتمدیان / ایران

نگاه به اصالت و نیازهای دنیای جدید باید موضوعات را بازخوانی و به پرسش‌های جدید پاسخ دهیم، طبیعی است شاهد تأخر و چالش‌هایی هستیم که باید تحمل کنیم.»

همایش یکصدمین سالگشت باز تأسیس حوزه علمیه قم با پیام رهبر معظم انقلاب روزهای ۱۷ و ۱۸ اردیبهشت در مدرسه امام صادق (ع) برگزار می‌شود.

قم است. «با اشاره به حضور حوزه علمیه قم در بیش از ۱۰۰ کشور دنیا، امتداد بین‌المللی را از فصل‌های درخشان حوزه علمیه قم در سده اخیر برشمرد و اظهار کرد: «یکی از دغدغه‌های حوزه تعامل با دانشگاه است، این امر استمرار پیدا کرده و همچنان باید قوی ادامه داشته باشد.»

مدیر حوزه‌های علمیه یادآور شد: «ما با